

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Metropolis Salisbvr gensis

Continens. Fvndationes Et Erectiones Monasteriorvm, Et Ecclesiarum
Collegiatarum, &c. per Boiarum, ac loca quædam vicina

Hund, Wiguleus

Monachii, 1620

Tegernsee.

urn:nbn:de:hbz:466:1-13591

- XXXV. LEONARDVS *Reutter* huius loci professor, ac Plebanus in *Raab* electus fuit 14. Julij anno quo supra. Confirmatus à *Guolfango* Episcopo *Pat.* 4. Septembr. eodem anno. Obiit 16. Calend. Januarij anno 1558. præfuit annis.
- XXXVI. GEORGIUS *VVagner* elect. fuit 6. Martij, & confirmatus à *Guolfango* Episcopo *Patavienfi* 6. April. an. 1559. ob. 11. Cal. Septembr. an. 1563. præf. annis huius loci quoque professor.
- XXXVII. IOANNES *Molitor* huius loci professor electus fuit 19. Octobr. confirmatus ab *Urbano* Episcopo *Pat.* 5. Nouemb. an. 1563. ob. 12. Cal. Febr. an. 1586. præf. annis.
- XXXVIII. PAVLVS *Fixinger* professor in *Ranshouen*, ob. 5. Calend. Julij ann. 1586.
- XXXIX. IOANNES *Ponner* professor ibidem ob. Nonis Augusti, an. 1591.
- XL. MICHAEL *Hererig* Liberalium artium Magister, professor in *Baumburg*, alter quasi restaurator & reformator Monasterij huius, post octo regimius sui annos postulatus ad Præposituram *S. Nicolai* extra muros *Patav.* ob. ibi aë 7. Calend. Decemb. an. 1602.
- XLI. VDALRICVS *Rack* huius loci professor & Decanus, ob. *Scherdingæ* Calend. Decemb. an. 1601.
- XLII. WOLFGANGVS *Straffer* huius loci professor & Vicarius in *Raab*, cum tempore vindemiarum in *Austria* cœnobij negotiis intentus esset, ibidem in *Rosaz* obiit. 5. Nonas Octob. anno 1602.

Vacabat hic Prælatura duobus annis,

- XLIII. LEONARDVS *Lilius* professor huius loci & Vicarius in *Tauffkirchen* vir alias pius, obiit *Scherdingæ* 4. Idus Januarij an. 1610.
- XLIV. Huic successit GEORGIUS *Reichenstorfer*, ante oeconomicus, & Canonicus huius loci, qui adhuc laudabiliter præest, vnanimiter à Fratibus 22. Martij an. 1610. electus eoq; die confirmatus fuit, vt diu etiam nobis præesse possit, magnum numen sedulo apprecabimur,

TEGERNSEE.

ALbertus & Ottogeron Illustres Boariæ Comit. ita in Diplomate appellan-
tur isti duo fratres, in superiori Vindelicia intra Isaram & Oenum in fauci-
bus Alpium, propelacum Tigurinum, contubernium Monachis fundarunt,
quorum Præsul, Boariæ Antistites omnes dignitate antecellit. Nam Cœnobium
fossa, mœnibus, tormentis bellicis, & aliis huiuscemodi instructum, instar
Regiæ possidet, more Principum equestris ordinis officiales perpetuos habet,
vt infra dicitur. Instauratur hoc Monasterium ab Vngaris exustum, per Otto-
nem Imperatorem secundum & Ottonem filium Luitolphi. fratris Ottonis
secundi, Ducem tum Boariæ & Sueviæ, qui Monachis Cœnobium cum prædiis
restituunt, Hartuicum præficiunt, & prophanos qui religiosorum locum occu-
parant, migrare iubent, Anno 979. Fuerunt isti Fundatores Comites de Warn-
gavv & Tegernsee, quidem suspicantur fuisse filios Grimoldi Ducis Superioris
Bavariæ, ex familia primorum Ducum & Regum Bavariæ, occisi in tumultu.
Diploma Heinrici sexti astipulatur, in quo hos fundatores Regali præsepia-
ortos dicitur his fratribus has ditiones inter Isaram & Oenum Alpibus subditas,
scilicet Warngevv & Tegernsee, à Carolo Martello fuisse traditas, autor est Auët:
lib. tertio Annalium fol. 286. Diploma Ottonis secundi cuius exemplum infra.

Metrop. Salisb. Tom. III.

kk 3

in.

*Auent. in
Annal. fol.
705.*

In fine ponitur, habet, hos duos germanos fratres & Illustres Comites in suo & de suo patrimonio temporibus Pipini Regis Francorum ipsius permisso, condidisse hoc Monasterium, unde præsumitur, hos de antiqua nobilitate Bauariæ fuisse, qui vna cum fratre Vtione etiam alias ditiones in Bauaria & in Austria tenuerunt, Vt enim ad Illmum fluuiū Monast: Illmünster instituit. Ioan: Auent: fol. 291. Superiores duo fratres infra Anassum instituerunt Monast: S. Hypoliti, vulgò *Sant Pelten*. De fundatione huius Monast, extant quædam in libro quodam scripto Monasteriorum Bauariæ & Indice Abbarum huius Monasterij de filio Ottocari in Gallia, & filio Regis Pipini in Iudo Schachorum occiso, quæ tanquam fabulosa Auent: in Chronica omisit. Ego de hac re nihil certius puto inueniri, quàm quòd in priuilegijs tum Ottonis secundi tum Henrici sexti & Friderici secundi Imperatorum continetur, quorum exemplum sequitur circa finem.

IMPERATOR quoque Hainricus sanctus huic Monasterio bona quædam ac prædia in Austria dedit, Item Cortem Warngewv dictam quàm Piligrinus Comes hæcten⁹ in beneficium tenuerat, quæ etiam ad idē Monast: ante dotaliter pertinebant pro remedio animæ suæ, & Chunegundis conthoralis, nec non parentum nostrorum Ottonis scilicet senioris nostri tertij Imperatoris Augusti acaliorum, Ita sonat verba Diplomatis, quod datum est anno 1009. Imperator Fridericus primus plura priuilegia huic Monasterio dedit, præcipuè quod ad Aduocatos & eorum iniustas exactiones pertinet; An, 1157. 1163. Testes inter alios Hainricus Comes de Wolfkratshusen, Degenhardus de Seeueld, Hainricus de Stauff, Lazarus Goliermus, Egilolphus, Henricus, Pertoldus de Wolfkratshusen, Rupertus de Rickerspirn, Albertus de Portæ.

POST mortem Berchtoldi Ducis Meraniæ Aduocati huius Monasterij, Abbas & Conuentus secundum priuilegia sua, volentes alium habere Aduocatum, elegerunt Fridericum secundum Imperatorem, qui etiam in suam protectionē eos suscepit, anno 1230.

DEDERE quoque priuilegia Duces Austria, Leopoldus Dux Austria, in quo priuilegio citatur inter alios testes, Hainricus de Hagenavv Ministerialis, puto Austria cum fuisse, an, 1204. Item priuilegium dedit Ottockarius, Dnx Austria & Stiriæ, Marchio Moraviæ. Testes Comes Hainricus de Ortenberch, Hainricus de Schaunberg, Gebhardus de Tolnz Liberi. Item Hainr. de Hag, Actum Krembsmünster, an, 1252.

ITEM Ludouicus quartus Imperator dedit huic Monasterio priuilegium super iurisdictione in angulo, vulgò *Im Wüncsh*, in quo Abbatem Marquardum vocat, *den Erbaru Bürsen*, an. 1321.

HABVIT hoc Monasterium in antiquis temporibus, quemadmodum ceteri tam Ecclesiastici, quàm seculares Principes Imperij, suos Nobiles & perpetuos officiales, Marschalcum, Camerarium, Magistrum Coquinæ & Pincernam. Marschalci officium vna cum pertinentibus prædijs & redditibus, olim Wicknando de Irinspurg, Otoni filio & successoribus masculis, Anno 1286. fuit concessum, quibus defunctis, succedere in officio Nobiles de Thor, sicut in castro Iringspurg.

CAMERARIJ fuere olim Nobiles de Warngewv, Hainricus Camerarius de Warngewv, an. 1273. Testantur litteræ illius Monasterij, quod officium hodiè obtinent Nobiles de Pienzenavv.

ARCHIMAGIRI officium, quod alias *Truchsäßen Ambt* dicitur, tenebant aliquando Nobiles de Hochenrain, postea nobiles dicti Turndl, sed ex gratiantantum

tantum & precario, Gregorius Turndl, Matthias Turndl, Anno 1500. Hodiè nobiles de Hôchenkirchen. Idem non jure hæreditario sed precario.

Pincernæ seu Pocillatoris officium olim habebant Nobiles, dicti de Egling. Leonhardo ultimo illius familiæ defuncto, Johannes Sunderndorffer à Mauro Abbate hoc officium impetravit, Anno 1515. Pariter precario tantum, non jure hæreditario. Hinc Abbates isti à Romanis Imperatoribus & Regibus sæpè Principes appellati sunt, quorum series seu Catalogus sequitur,

ADALBERTVS, fundator cum fratre Ottokario primus Abbas, Anno 719. CL. fratrum Pater. I.

BACHO

Isti quatuor gubernarunt Monasterium annis. 169. laudabiliter, vsq; ad tempora

II.

ISKERVS

Heintici primi sub Annum 920. Aliud nihil de his in Fastis seu Annalibus Monasterij. Sed inter istos ponit Auentinus

III.

MEGILO

Meginhardum circa annum 795. fol. 338.

IV.

HARTWICVS Abbas S. Maximi Treuiris, per Ottonem secundum Imp. intercessione Ottonis, Ducis Bauariæ, imponitur Monasterio Tegernseensi post despoliationem & exustionem Ducis Arnolphi. Poppo Comes Aduocatus adduxit eum Anno 978. exinde Abbates fuerunt sub tutela Imperij. Hartuicus benedicitur ab Abrahamo, Episcopo Frisingensi, & restituitur Regularis Obseruantia, Anno 979. Obiit Anno 982. *Auent. fol. 107.*

GOSPERTVS postulatus ex Monasterio S. Haimerani, genere nobilis, Hartuici Successor, benè & laudabiliter præfuit, Annis 20. Obiit anno 1001. Sepultus circa Altare SS. Martyrum Ioannis & Pauli. VI.

GOTHARDVS Altachenfis, & Hersfeldensis Abbas, ab Hainrico Sancto Imper. inuitis fratribus institutus Abbas, anno 1001. vt reformaret locum insolentia Monachorum penè collapsum. Monachis verò eam translationem cõtra statuta esse vociferantibus, Gotshalco quoq; Frisingense Episcopo, Gothardum, quod aliena incubaret prouinciæ carpente, Gothardus ad Heinricum redit, peruicaciam Monachorum incusat, Hainricus Tigurinos petit, Eberhardum vel ingratis imponit, Auent. fol. 307. Reliquit Gothardus Abbatiam, post annum & duos menses. VII.

EBERHARDVS primus Sæuus, per Heinricum Imperatorem & Bauariæ Ducem inuitis fratribus præfectus, anno 1002. Reliquit Abbatiam propter Monachorum insolentiam post duos annos. Obiit anno 1003. 4. Nonas Martij, juxta Chronicon Monasterij. Sub hoc Abbate S. Hainricus cum S. Künegunda coniuge, interuentu S. Gothardi, dederunt Monasterio duos regales manus in Leuba in Austria, qui etiam plura alia dedit sub Abbate Peringerio. VIII.

PERINGERIVS concorditer electus, anno 1003. benè ac piè rexit novem annis, Obiit Anno 1012. IX.

BVRCKHARDVS Hersfeldensis Monachus, à B. Gothardo Abbate suo huc missus, Anno 1013. fuit bonus Pastor, Præfuit quatuor annis, Obiit anno 1017. 3. Calend. Nouembris. X.

ELLINGERVS ex Conuentu electus, Anno 1019. Huic Hainricus Sanctus quinq; regales Manus inter duos fluuios *Viestnichen & Triesnichen* sicos, dono dedit, Anno 1020. Monasterio postea sunt intercepti; depositus est tamen Anno, 1026. sub Conrado franco, Imperatore. Sub eo Ecclesia in Strenberg, in Austria, facta est Parochialis, exempta ab omni subiectione vicinarum Ecclesiarũ, dedicata à Benone Episcopo Pataviensi, Concedens omnes decimas illius Parochiæ, pro quo quinq; Manus in Seiphausen accepit. Confirmat Con-

radus Imperator, vna cum filio Heinrico, Anno 1034. Rediit ad Abbatiam post obitum Albini Hersfeldensis Monachi, Anno 1031. Sub eodem Ellingero, Anno 1035. Monasterium igne perit, & sequenti anno à furibus spoliatur, Ellingerus tam de incendio, quam de rapina à fratribus falso accusatus, per Heinricum, Imperat. secunda vice deponitur, Anno 1041. & suspenditur ab officio per Episcopum Frisingensem, mittiturque ad agendam poenitentiam in Monasterium Althahense, ibi per tria Lustra in scribendis libris egregiam operam nauauit. Tandem defuncto Hainrico Imperatore, ad Tegernsee reuertitur, sub Abbate Seifrido, anno 1056. Eodem anno ibidem moritur: Sepelitur primò in Capitolio, deinde Anno 1236. sub Abbate Heinrico translatus est in Ecclesiam, & sepultus in abside versus aquilonem, vbi hodiè est memoria S. Viti & omnium Martyrum, cum hoc Epitaphio ornatur:

Abba Ellingere hic Clerum populumq̄ tuere.

- XII. ALBINVS Hersfeldensis Monachus, deposito Ellingero successit, Anno 1026. Obiit, 1031.
- XIII. ALTANVS, Abbas Eberspergensis deposito secunda vice Ellingero, curam Monasterij gessit, per VI. Hebdomadas.
- XIV. VLRICVS Abbas S. Emerani fit Abbas Tegernseensis, per Heinricum Regem; Anno 1041.
- XV. HERRANDVS Sex Conuentu electus, Anno 1042. Vir doctus, sedit quatuor annis, depositus à Rege Hainrico, Obiit Anno 1046. 11 1. Nonas Maij.
- XVI. ECKBERTVS Hersfeldensis Monachus, post Herrandum praefuit, seu intruditur. Homo ferox & ambitiosus, ad altiora semper aspirans, Fuldensibus Monachis Abbas constituitur, Anno 1048. quo eodem ibi moritur.
- XVII. SEIFRIDVS, Hersfeldensis Monachus, per Hainricum Imperatorem tertium fit Abbas, Anno 1048. Sub quo Abbate Anno 1053. Corpora SS. Martyrum Chryfogoni & Castorij à quodam fratre à Verona, ex Monasterio S. Mariae ad organa, ad hoc Monasterium translata sunt, sicut & eodem tempore corpus S. Anastasiae Virginis & Martyris ad Benedic. Buren. Monasterium. Anno 1054. Bibliotheca eleganter scripto auro & argento ornata, Imperatori Hainrico tertio data est, pro qua restituit Monasterio praedia in Vnholzing & Hettenpach, per Arnoldum Ducem quondam ablata, nihil ab eo praclare gestum legitur, nisi quod necessariis aedificiis Monasterium instaurauerit, Obiit Anno 1068. anno 20. sui regiminis, sepelitur in ambitu, cum tali Epitaphio:

*Hæc praesens fossa multorum contegit ossa,
Abbatemq̄ pium claudit lapis iste Seifridum.*

- XVIII. BERNHARDVS secundus Abbas S. Emerani natione Sueuus, per Hainricum quartum fit Abbas Tegernseensis, genere & virtute Nobilis fuit, laudabiliterq̄ & piè gubernauit, multa aedificia reparauit, aliqua de nouo extruxit. claustrum muro cinxit, Ecclesiam in Gmunden construxit, obiit An. 1091. Idib. Maij, humatus est in medio Ecclesiae.
- XIX. VDALSCALCVS, frater Comitis Sibothonis, de Neuburg & Grueb Aduocati Monasterij, electus per Heinricum quartum ex Conuentu. Construxit ex bonis Monasterij Dithramsellen. Monasterium: juxta confirmationem Innocentij tertij, obiit anno 1102. Idibus Nouembris.
- XX. ARBO, Obiit 12. Calend. Ianuarij, construxit Ecclesiam in Egern, & priuilegium decimarum noualium in Ecclesiis Monast. impetrauit, Anno Domini, 1112.

CON-

CONRADVS, impetrauit priuilegiorum confirmationem, ab Eugenio XXI.
tertio, qui Monasterium sub protectionem sedis Apostolicæ recepit, an. 1150.

RVPERTVS, Comes de Niuenburg, canonicè electus, cū voluntate Hein- XXII.
rici, Comitum de Wolfratshausen Aduocati, p. Fridericum primum Imperatorē
de Sceptro inuestitus, Obiit anno 1186. Cal. Iunij. Huius tempore Alexander
tertius Pontifex confirmat priuilegia, an. 1178. Item Vrbanus. III. an. 1186. cō-
firmat vsum Mitræ & annuli ab Alexandro antea concessum.

CONRADVS hic impetrauit ab Ottone secundo, Episcopo Frisingense, XXIII.
vt Ecclesiæ in Tegernsee & Egern fierent parochiales: Nam antea Ecclesiæ in
Gmunden sola erat Parochialis totius anguli Tigurini. Obiit. 17. Calen. Ianuar.

MANEGOLDVS, Abbas in Krembsmünster, natione Sueuus, an. 1206. fit XXIV.
Episcopus Patauiensis. Ibi 5. Idus Iunij obiit. Fuit hic filius Diepoldi Com. Ber-
gen. & Gisala, Comitissæ Andecen. vide Patauienses Episcopos.

PERCHTOLDVS primus. Sub hoc Abbate Tegernsee, Dietramscell & alia XXV.
vicina Cœnobia, per Ludouicum Ducem Bauariæ, & Ottonem Comitem de
Phallai, in bello, quod contra Hainricum Marchionem Histriæ, tunc Aduoca-
tum Monasterij, gesserunt, miserè desolata & vastata sunt. Deinde anno 1211.
ob dissidium Manegoldi Episcopi Patauiensis & cuiusdam Rapetonis, Com. Pa-
latini Bauariæ, de familia Co. Ortenbergens. huic Monasterio, cum quibusdam
aliis, graue damnum illatum, postea anno 1214. tertia vice igne exustum est.
Obiit 18. Calend. Martij, anno, vt videtur, 1217.

HEINRICVS, fidelis dispensator Ministeriorum Dei. Huic Otto secundus, XXVI.
Episcopus Frisingensis, omne jus, quod in Ecclesiæ Sâxenkam habebat, resigna-
uit, impetrauit confirmationem priuilegiorum ab Honorio tertio Pontifice, &
Friderico secundo Imperatore, renunciauit Abbatiæ, anno 1242. & ingreditur
Monasterium Salmensis veilern ordinis Cisterciensis.

PERCHTOLDVS secundus à fratribus & quibusdam Laicis Abbas crea- XXVII.
tur, à Metropolitano Salisburgen. Eberhardo, & à Rege Conrado confirmatur,
reclamante fortiter Conrado, Episcopo Frisingense, fuit crudelis in fratres, pro-
digis bonorum vtens filium Monasterij, tandem exautoratus & excommunica-
tus ab Adriano Pontifice. Obiit 13. Calend. Septemb.

VDALRICVS secundus de Parterhausen Abbas postulatur, an. 1248. fuit XXVIII.
optimus Præsul, restaurator Monasterij. Impetrauit priuilegium à Friderico
Duce Austriæ, scilicet exemptionem teloniorum in Austria, anno 1251.

RVDOLPHVS obiit 6. Calend. Iunij, vt videtur, anno 1266. XXIX.

HAINRICVS secundus. Sub hoc Abbate Ludouicus, Dux Bauariæ, Mo- XXX.
nasterio dedit molendinum in Gruob, vt anniuersarius habeatur, pro Ottone
Comite de Phalai, anno 1269. Anno 1273. fundata est Missa quotidiana ad om-
nes Sanctos, per Vdalricum Velschlos, Equitem auratum. Que anno idem Ab-
bas mortem obiit, 9. Calend. Octobris.

LVDOVICVS Comes in Graispach, primò, Weichenstephensis & Schy- XXXI.
rensis, post Tegernseensis Abbas, per Conradum Episcopum Frisingensem, Lu-
douicum & Ottonem, Duces Bauariæ, institutus; sub hoc Ecclesiæ in Gemunde
incorporata est Monasterio, consensu Conradi Episcopi Frisingensis, emendo-
num Frisingæ: Item Monachij am Anger/ quæ adhuc hodie ad Monasterium p-
tinet: exoluit multa debita: sub hoc Abbate Wicknandus de Irinspurg, Aduoca-
tus Monasterij, renunciauit iuribus & redditibus Aduocatiæ ibi, fundata ibi
Missa perpetua, pro qua etiam alia bona dedit an. 1286. Quo anno officij Mare-
schalci ipsi & filio eius Ottoni, vnà cū certis bonis & redditibus, ab Abbate con-
cessum est. Rex ita laudabiliter, primò Claustrū muro cinxit. Obiit an. 1286. quin-
zo idus Februarij.

HAIN-

- XXXII. HAINRICVS Stertius. Hic cum consensu Conuentus concessit in feudū Wicknando de Yrinspurg, castrū Eberzhausen, iuxta lacum ibi situm, cum quibusdam prædiis. Eodem anno Wicknandus fundauit Missam Spiritus sancti. Obiit Anno 1287. 5. Idus Aprilis.
- XXXIII. MARQVARDVS, Comes de Veringen, Auunculus D. Emichonis, Episcopi Frisingensis: Iste malè præfuit. Itaq; Anno 1297. Emicho Episcopus Frisingensis regimen Monasterij per quadriennium cuidam ex fratribus, Vdalrico Perchtinger, commendauit. Eodem tempore Ecclesia in Warngew Monasterio est incorporata. Hoc tempore Hainricus Bohemiæ & Poloniae Rex, Dux Carinthiæ, Comes Tyrolis dedit Monasterio priuilegium exemptionis Telonei pro XII. Plaustris vini Athenisi, pro Anniuersario suo. Item aliud priuilegium dedit Monasterio Ludouicus Imperator, super Iurisdictione in angul. Anno 1321. Obiit ille Abbas, Anno 1323. IX. Calend. Maij. Iste Marquardus emit Castrum in Heberzhausen, quod Wicknandus de Irinspurg emerat & ædificauerat cum prædiis & pertinentiis, ab Ottone filio Wicknandi, quod postea solotenus destructum est.
- XXXIV. HAINRICVS quartus, dictus Rainer, benè gubernauit, reparauit multa ædificia, resignauit Abbatiam amore quietis, Anno 1339. Obiit Anno 1345.
- XXXV. SIBRANDVS vel Sigibrandus Geltinger, intrusus per Duces Bauariæ Anno 1339. fratres elegerant Conradum Kazpeck, cuius frater Otto ipsum Sigibrandum interemit, inter Rosenhaim & Aibling, *auff dem grab weg.*
- XXXVI. CAROLVS Hauzendorfer, Abbas Monasteriensis Ratisponensis Diocesis, per fratres postulatus, anno 1347. obiit 1349. VI. Nonas Octobris.
- XXXVII. CONRADVS tertius Kazpeck ante Carolum electus ut supra, obiit anno 1362. VII. Calend. Iunij; Hic à Principibus mediam partem Iuris Aduocatiæ redemit.
- XXXIIX. CONRADVS quartus Eglinger, obiit anno 1372. III. Calendas Aprilis.
- XXXIX. GEBHARDVS Taufkircher, fit Abbas anno 1375. obiit 1393. III. Idus Martij, III.
- XL. OSWALDVS de Thor. Iste impetrauit confirmationem priuilegiorum tam à Ducibus Bauariæ quam Austriae: Item nouum priuilegium ab Ernesto & Wilhelmo Ducibus Bauariæ, quod ciues Tolnenses nullum ex inquilinis Tegernseensibus sine consensu Abbatis reciperent, obiit anno 1418. VII. Calend. Maij.
- XLI. GEORGIVS Turndl. Sub hoc Monasterium graue æs alienum contraxit, propter bella inter Duces Bauariæ, obiit anno 1423. XVI. Calend. Februarij.
- XLII. HILTEPRADVS Caltner, Sub huius regimine Anno secundo anterior pars Chori inter cænandum corruit, Altare S. Chrylogoni vnà eum arca, in qua Sacrum ipsius corpus asseruabatur comminuit saluis tamen Reliquiis. Huic Abbati Fridericus Archidux Austriae Imperator priuilegium dedit, vina Athesina liberè vehendi, pro quo diem anniuersarium instituit, confirmatum postea per Sigismundum Archiducem Austriae anno 1449. resignauit dignitatem an. 1426. obiit anno 1446. Nonis Iunij.
- XLIII. CASPARVS *Aindorffer* Nobilis, sicuti & cæteri Monachi omnes. hoc tempore, quod sub hoc Abbate cessauit, autoritate Wilhelmi Ducis Bauariæ, post Concilium Constantiense per Visitatores ordinarios, per Scrutinium eligitur Iuuenis annorum. 24. ob egregia merita alter fundator dictus, Monasterij instaurator, reformator, locupletator, qui totum Monasterium serè ex nouo construxit. Sub hoc inuenta est vena Petrolei, quod S. Quirini vocatur; rexitanis 34. Obiit, 1461. 17. Ianuarij, ætatis 58.

CONRADVS quintus *Ayrnschmats* de Weilhaim electus canonicè mitis & bonus Oeconomus, emit 450. libros, 1100. lib. denariorum Monaceñ. construxitq; nouam Bibliothecam, Ecclesiam de nouo ædificauit, picturis & altaribus exornauit, ædificauit granarium. Item cellam vinariam, Item fossam cum muris & propugnaculis ad refugium subditorum, Item ante obitum construxit nouam Basilicam, ad S. Leonhardum in angulo. Item pontem lapideum super fluiuium Mangfald. Rexit Annis 31. Obit Anno 1492. IX. Calendas Februarij ætatis 66. XLIV.

QVIRINVS primus Regler de Wirschaim Francus, eligitur canonicè Anno 1492. VII. Idus Februarij, anno ætatis 33. æmulorum iniuria adactus resignauit officium, anno 1500. concessit in Monasterium Mansce, Ibi obiit, 1510. VIII. Idus Iulij. XLV.

HAINRICVS dictus Khuntzner de Kuostain, fit Abbas anno ætatis 32. pius, prouidus & bonus Oeconomus, deponit Abbatia ob debilitatem an. 1512. quam post Abbatia Mauri resignationem iterum assumpsit, qua denuò se abdicat, anno, 1543. Obit anno 1544. 17. Calend. Ianuarij. XLVI.

MAVRVS Leyrer, ex seculari Sacerdote fit Monachus, & Hainrico resignanti succedit, sed cum esset ætate & annis grauis, resignauit officium an. 1528. Ille multa ædificauit, aquæ ductum de montibus ad dormitorium mira industria transeexit, Obit anno 1534. XLVII.

AVGVSTINVS Sturzenprugl de Schwvaz diligenter & fideliter rexit annis 13. obiit. 1556. Idibus Octobris. XLVIII.

BALTHASAR Erlacher de Kdnigstorf, eligitur ætatis suæ anno 32. Obit. 1568. Hic magnis impensis pro pauperibus scholam instituit, & plures eorum aluit. XLIX.

QVIRINVS Rest de Schwvaz electus Anno 1568. regit adhuc Anno 1580. L.

PRIVILEGIUM TEGERNSEENSIS
MONASTERII, PER OTTONEM

Secundum Imperatorem, de Anno 979.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Otto diuina fauente Clementia Imperator Augustus: Quia Regum vel Imperatorum pia consuetudo semper fuerat, Ecclesias Dei, ob æternæ retributionis præmium suis condonationibus exaltare vel renouare; Idcirco & nos prædecessorum nostrorum religiosam deuotionem sectari studentes, propter salutis æternæ mercedem, & statum Regni ac Imperij nostri Ecclesias & sumptus Deo militantium libenter præaugmentare cogitamus. Vnde & notum esse volumus vniuersitati fidelium nostrorum tam presentium quam futurorum, qualiter charissimus frater noster Otto Alemannorum & Bavarorum Dux, Serenitatis nostræ intulit auribus, esse quoddam in Bauaria sui Ducatus Prouincia, Cœnobium Tegarinsæ dictum, quod duo Germani fratres & Illustres Comites, in suo & de suo patrimonio temporibus Pipini Regis Francorum, ipsius permisso condiderunt, & regio mundiburdio commendauerunt, & à S. Papa Zacharia, ipsi Germani fratres Adalbertus & Otgarius, quos supra delibauimus, corpore beati Quirini Martyris impetrato, venerabile reddiderunt, ubi omni patrimonio suo contradito, ipsi coma capitis deposita, Monachico habitu suscepto, vnus de duobus fratribus Adalbertus nomine, in eodē loco centum quinquaginta Monachorum primordialis extiterit Abbas. Hęc nēpē principalis & regia extitit Abbatia, & religiosi Abbatibus quam pluribus insignis, priuilegiis antecessorum Regum Pipini videlicet & Caroli Magni,

Magni, Lodouici, Carolomanni roborata & ab omnium districtione personarum immunis, donec Laicorum tradita Dominio, Claustrum & officinas Monachorum cum vxoribus habitare cœperunt & sordebant canibus claustra sacrata domus, ex quo Monachis stipendiis suis ereptis, tota ibi religiosa deperit vita & spurcicia atq; nefariis rebus inualescentibus, mox coelesti vindicta Monasterium & omnia eius ædificia, cum libris & Ecclesiastico cultu igni concrematur. Nos ergo Imperiali miseratione huic loco hæcenus prolapsò succurrere volentes, per interuentum dilectissimi Nepotis ac fratris nostri Ottonis Ducis, supradictorum Regum & Imperatorum auctoritatem sequentes, ipsi Cœnobio, Tegarinsco dicto, in pago Sundergoe, & in Comitatu Luitpoldi Comitis sito, & in honore Apostolorum, Petri & Pauli, atque Quirini Martyris dedicato, secundum regularem vitam, Hartuicum nomine præfecimus Abbatem; quem, etiam cum loco illi à nobis commissò in Mundeburdium nostræ defensionis suscipientes, sibi & omnibus huic loco succedentibus Abbatibus, sub regia & imperatoria tuitione manere, ac nostra auctoritate concessimus; ita vt ipse præfatus Abbas, suiq; Successores, sub regia & imperiali defensione, rectitudinem illius Monasterij deinceps habeant, omnesq; res ad prædictum Monasterium, jure modò aspicientes, vel quas Deus illuc in futuris amplificare voluerit, in pratis & alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue decursibus, piscationibus, molendinis, viis ac inuis, cum decimatione totius Abbatia, & præsentis ac futura sylvarum extirpatione, sub Abbatis eiusdem loci potestate, absque vllius personæ contradictione, perenniter subsistant. Insuper etiam Monachis præsentibus ac futuris inter se eligendi Abbatem, nostræ Maiestatis Imperio, potestatem concessimus, & vbicunq; eorum naues, siue carri, vel sammarij aduenerint, absque telonei exactiōe pertranscant. Et, vt hæc nostræ concessiōnis auctoritas firma in futuris temporibus & inconuulsa permaneat, hoc nostræ Maiest. præceptum inde conscribi & manu propria subtus notatum, sigilli nostri impressione iussimus insigniri.

SIGNVM Domini Ottonis, inuictissimi Imperatoris Augusti.

HILDIPOLDVS, Episcopus & Cancellarius ad vicem Willigisi Archicapellani recognoui. Data quarto Idus Iunij, Anno Dominicæ incarnationis 979, indictione. 6, anno verò regni secundi Ottonis XI V. Imperij autem II. Actum Bruomadæ foeliciter, Amen.

PRIVILEGIUM TEGERNSEENSIS
MONASTERII, PER HAINRICVM SEXTVM
& Fridericum secundum Romanor. Imperator.
datum.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ TRINITATIS. Fridericus secundus diuina fauente clementia Rom. Imperat. semper Augustus, Ierusalē & Siciliae Rex &c. Si ad Ecclesias & loca venerabilia benignè dirigimus aciem mentis nostræ, ac eorum profectibus intendimus diligenter, ne dum æternæ retributionis merita, sed & laudis præconium consequimur temporalis. Inde est igitur, quod notum volumus vniuersis Imperij fidelibus, tam præsentibus quàm futuris, quod cum Hainricus venerabilis Abbas Monasterij Tegernseen. dilectus Princeps & fidelis noster, ad nostræ Maiestatis præsentiam accessisset, quoddam priuilegium eidem Monasterio suo, à Diuo Augusto Imperatore Hainrico, charissimo patre

patre nostro, inclytæ recordationis indultum nostræ celsitudini præsentauit, & humiliter supplicauit, vt priuilegium ipsum innouari, & quæ continebantur in eo, ipsi & Successoribus suis, ac Monasterio supradicto confirmare de nostra gratia dignaremur. Cuius priuilegij tenor talis est.

HAINRICVS sextus diuina clementia Rom. Imper. & semper Augustus. Bonam & religiosam consuetudinem antiquorum Regum seu Imperatorum imitantes, honestis personis atq; venerabilibus locis Maiestatis nostræ defensionem impendere ac præsidium debemus; quatenus & Imperij nostri sublimitas exinde clarius eniteat, & diuina gratia largius nobis salutis & auxiliij suffragium impendat. Nos siquidem ex relatione Illustrium virorum & ex priuilegijs antecessorum nostrorum liquidò compertum habemus, quòd duo Comites Otkarius & Albertus Regali prosapia exorti, in pago Bauariæ, qui Sundergau dicitur, quoddam Monasterium Tegernsee nomine, magnis atq; copiosis expensis laudabiliter condiderunt, & diuiciis magna gloria sublimatū magnorū Regum Pipini, Caroli, Ludouici, Carollomanni cōiuentia & arbitrio principalem atq; regalem Abbatiam instituerunt, ibique trium Martyrum corpora Quirini, Chryfogoni, Castorij, venerabiliter collocauerunt. Cumq; eadem Ecclesia à primo foundationis tempore, in Monachalis Ordinis disciplina per dies multos plurimum profecisset, ab Arnolde Duce Noricorum, affectante Rom. Imperium & discordante cum Rege Heinrico, primò redditibus despoliatā, & penè vniuersa, quibus ditata & dotata fuerat per beneficium transferunt in vsus Laicorum in hac discordia sibi famulantium. His malis imminenti⁹ & temporalibus stipendijs deficientibus, defecit utiq; diuini seruitij cultus & dispersis personis, quæ ad militandum Deo ibidem collectæ erant, Laici Claustrum & officinas Monachorum cum vxoribus inhabitare cœperunt, quorum porcis & canibus sacra loca fordebant. Et cum multæ nefariæ res inualescerent, Monasterium & omnia eius ædificia, cum libris & Ecclesiastico cultu, cœlesti vindicta igne concremantur, processu temporis Otto secundus interuentu Nepotis sui Ottonis Ducis Bauariæ & Sueuorum, aliorumq; Illustrium virorum, Imperiali miseratione intendens prolapsò Monasterio succurrere, & quendam Hartuicum nomine præfecit Abbatem, quem etiam cum loco illi commissò in Mundiburdium suæ defensionis suscipiens, sibi & omnibus huic Monasterio succedentibus Abbatibus, sub Regia & Imperatoria tuitione subsistere, sua autoritate concessit. Et vt ipse Abbas præfatus, suiq; successores sub Regia & Imperiali defensione regimen ipsius Ecclesiæ de cætero possideant, nihilominus indulset, cuncta quoq; ad præfatum Cœnobium pertinentia, vel quæ in futuro munificencia Regum & Imperatorū, largitione Pontificum, oblatione fidelium adipisci poterit, tam quæ sitis quam inquisitis, in pratis & in alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarum ue decursibus, venationibus, piscationibus, melenadinis, viis & inuis, cum decimatione totius Abbatia, & præsentis ac futura Syluarum excirpatione sub Abbatis eiusdem loci potestate, absq; omnium personarū contradictione perenniter esse constituit. Insuper etiā Monachis tam præsentibus quàm futuris, liberam potestatem & facultatem eligendi Abbatem de Maiestatis suæ imperio concessit, & vbiq; eorum naues siue Carri vel Sammarij aduenerint, absq; Telonei transeant exactione. Nos igitur intuitu diuinæ gratiæ prædictorum Imperatorum, nec non dilectissimi Patris nostri, sælicis memoriæ, Friderici Imperatoris vestigia sequentes, cuncta quæ illi statuerunt, & nos eadem autoritate approbamus, Ecclesias quoque & Basilicas in suis doribus erectas, singulariter exprimentes, cellam beati Martini, quæ Diethramicella dicitur, quam de præfato Cœnobio fundatam & dotatam esse cognouimus,

Ecclesias Gsmunden, Egerden, Wäkirchen, Rircherspürn, Warngew, Walde, Holzkirchen, Busenchaim, Sachsenkäm, Piburgh, Hadelaching, Harde, Isenpach, Kempnaten, Münnechen, Cronav, Phrumpach, Vatersteten, Walchstat, Serchingen, Vnholtzingen, Celle, Streneberck, & Basilicas in Achelieren, in Finsingen ad S. Leonhardum, cum fundis & prædiis adiacentibus & plebe. Confirmamus etiam huic Monasterio autoritate nostra hæc prædia in Leuben, in Wachavv, in Cresenpach, in Piburch, in Isenpach, in Ostermünnechen, in Warngew, in Otolsingen, in Hechingen, in Finsingen, Vnholtzingen, in Hetnapach.

PRÆTEREA quæcunq̄ue generantur in humo, vel quæ latent sub terra, siue sint venæ falis vel ferri, vel argenti vel auri, vel cuiuslibet metalli, eidem loco concedimus & corroboramus. Et quia redditus, de quibus Imperio seruire tenebantur, sunt per Arnoldum Ducem ablatis, neque nobis, neque alicui Successorum nostrorum Regum & Imperatorum, aliquod seruitium ab eodem Cœnobio conferri facimus, ut hi qui omnipotenti Deo militaturi ibidem collecti fuerint, abundantiori studio valeant Deo seruire &c. Nouerit ergo vniuersitas fidelium, quod jam prædictum locum, sic in nostram & omnium Successorum nostrorum Regum & Imperatorum protectionem suscepimus, ut sit Regalis Abbatia in perpetuum omnimoda libertate sublimata, & ab omni subiectionis obligatione libera, ut nullus Episcoporum vel Archiepiscoporum, vel Ducum, vel Marchionum, vel Comitum, vel aliqua omnino persona, præsumat hanc molestare, vel à iuris sui statu dimouere. Si Dux Bavarie DEI compunctus amore, vel Abbatis & fratrum placatus obsequio aliquos redditus, de antiquis ablatis redditibus Monasterio restituere voluerit, nostro permissu & beneuolentia fieri concedimus & stabilimus, ut Dux illius Ducatu succedens, vel aliquis Successorum suorum, ea quæ per nos statuta sunt, nullatenus possit refringere. Compertum etiam habemus, decorem, atque reuerentiam eiusdem Monasterij ex Aduocatorum importunitate & praua consuetudine valde imminutam esse, & antiquam pulchritudinem antecessorum nostrorum diligentia, decenter exornatam, in eadem domo penè deletam audiimus. Nos autem antiquorum Regum & Imperatorum institutionibus honorem deferentes, & iustis precibus dilecti consanguinei nostri, Manegoldij eiusdem Monasterij Abbatis facilem aditum indulgentes, quæcunq̄ in eadem domo, vitiosa consuetudo aut iniqua exactio, ex Aduocatorum violentia, vel cæterorum hominum negligentia emeruisse videtur, ex consensu Berchtoldi Ducis Meranie, qui nunc in præsentiarum Aduocatus est, iudicio atque sententia Principum penitus reprobauimus, specialiter panum & cæterarum rerum, quæ in Epiphania Aduocato fiebant de cætero exigi & offerri prohibuimus. Statuimus quoq̄, ut Abbas absque omni respectu Aduocati Castaldiones, Officiales, Villicos, Mansionarios in locis necessariis provideat atque disponat, vectores ad vinum deportandum, sicut voluerit, exhibeat, Officiales Abbatis, coci, pistores & reliqui quicunq̄ in emunitate Monasterij Abbati & fratribus ministrare consueuerint, si rixati fuerint, eorum Aduocato non cogantur, inde rationem reddere, si vulneribus se inuicem læserint & legitimis quarimoniis euocati fuerint, Aduocatus emendationem atque vindictam, absque odio & saluo honore Abbatis imponat. Scultetos & pcones de cætero nullos instituat, ad quod officium Abbas viros aptos, quos voluerit provideat: ab his autem quos Castaldiones & dispensatores Abbas instituerit, Aduocatus nihil contra voluntatem Abbatis exigat. Porro exactioes frumenti siue aliarum rerum, quas Aduocatus singulis annis à Clericis eiusdem Monasterij, à Villicis & Man-

Mansionariis facere cōsueuerat, de cætero fieri nostra auctoritate inhiuimus. Ad hæc mandando præcipimus, vt nullus de cætero Aduocatus Ministerialibus eiusdem Monasterij violentiam aut iniuriam studeat inferre, quod si attentare præsumpserit, nostram Maiestatem is qui læsus est, appellare non differat. Si quis Ministerialium, extra sui Monasterij Collegium, matrimonium contraxerit, omne patrimonium cum feudo ab eadem Ecclesia conquisito liberè, & sine omni contradictione Monasterio succedat, nullo malo ad alienandum præueniente ingenio. Nullus etiam ibi Aduocatus hæreditario jure existat, sed Abbas cum fratrum & Collegij consilio, iustum & idoneum defensorem licenter eligat, qui postquam de jure & rebus Ecclesiæ conseruandis, per Sacramentum certitudinem fecerit, Bannum à Rege vel ab Imperatore suscipiat, quod si postmodum Sacramenti oblitus fuerit, & jura Ecclesiæ violauerit, & tam ipsos Monachos quàm eorum homines & possessiones, hospitationibus & indebitis placitis & exactionibus vexauerit, Abbas regia suffultus auctoritate hanc plenam potestatem subrogandi sibi meliorem Aduocatum & vtiliorem habebat, de legitimis & annalibus ipsorum Aduocatorum placitis, sic Principū sententia decreuimus, sicut coram Imperatore Heinrico quarto diffinitum habemus.

STATVVM habemus, vt ad placitum cuiuslibet Aduocati, semel in anno, quando præceptum fuerit omnes pertinentes certis in locis conueniant, ibiq; in seruitium suum plus non exigat, nisi duos modios Tritici & duos porcos, tres cados vini vel medonis, decem cados ceruisiæ, quinq; modios auenæ in pabulū equorum triginta. Vt autem ea quæ ad vsus fratrum pertinent minus distrahantur, hæc subscripta in vsu Aduocatorum sunt deputata, videlicet, satisfactio temeritatum, ita tamen, vt si qua dispendia fratres in suis rebus patiuntur, primò eis sua restituantur, & tertia pars Bannorum sit Aduocatorum, duæ partes sint Abbatis & fratrum, Wergelda Abbatis & fratrum sint, & mancipium pro mancipio. Præterea si Prælati Ecclesiæ, aliqua necessitate cogente, damnum sibi vel rebus suis illatum, saluo ordine suo recuperare non valuerint, ipsos Aduocatos in competentem locum aduocent, vbi causas querimoniarum diligenter discutiant, nihilque ibi ab eis vel eorum Colonis, quasi sub iustitia exigant, sed cum charitate, hoc quod eis impensum fuerit accipiant. Sanè fratribus eiusdem Monasterij præsentibus, atque futuris, imitatione dilectissimi Patris nostri Friderici Imperatoris, aliorumque Antecessorum nostrorum Regum & Imperatorum, liberam facultatem eligendi Abbatem concedimus, electus inuestituram à Rege, vel ab Imperatore per Sceptrum accipiat, nihil tamen dati curiæ de iustitia exhibeat, eo quod redditus & prædia primæ foundationis, per Arnoldum Ducem Bauariæ distracta sunt, vt prædictum est, sed quod daturus est pro suo arbitrio fiat & pro bona voluntate, nec cogantur ire in expeditiones Imperatorum. Insuper quæcunq; bona ad idem Cœnobium pertinere videntur, siue futuris temporibus, iustis & rationabilibus modis prouenire poterunt, salua & illibata eidem perpetuo jure permanere decreuimus. Et ne quisquam hominum vniuersa hæc nefario ausu præsumat inuadere, occupare, minuere, vel quolibet modo alienare, cuncta sub nostræ Maiestatis tuitione suscepimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. Si quis autem contra hanc nostræ auctoritatis paginam temerè venire præsumpserit, centum libras purissimi argenti fisco nostro persoluat, & totidem supra dicto Monasterio componat. Vt autem hæc nostræ potestatis auctoritas firma futuris temporibus & incohuulsa permaneat, præsentis scripti & sigilli nostri attestacione corroboramus. Huius rei testes sunt, Henricus Wirzburgenfis Episcopus.

Otto Frisingensis Episcopus, Conradus Abbas de Salueld, Heroldus Abbas de S. Burckhardo in Wirzburg, Berchtoldus Dux Merania, Comes Albertus de Pogen, Comes Fridericus de Abenberg, Comes Vricus de Perge, Comes Berchtoldus de Perga, Berchtoldus Burggravius de Henneperck, Comes Sifridus de Vechingen, Waltvinius de Steine, Berchtoldus de Liffeldorf, Rupertus de Vrac, Cuno de Menzenbergk, Sifridus Marscalcus de Hagenavv, Eberhardus Marscalcus de Anebos, & alij quaza plures. Acta sunt hæc, Anno incarnationis Dominicæ, M. C. XCIII. Indictione vndecima, Regnante Domino Henrico sexto Romanorum imperatore gloriosissimo Anno Regni eius vicefimo tertio, Imperij verò tertio, Datum apud Wirzburgk, XV. Calend. Iulij.

Nos autem præfati Abbatis, dilecti Principis nostri deuotis supplicationibus benigniter inclinati, attendentes quoq; deuotionem sincerã, quam idẽ Abbas habere dinoscitur erga nostrã celsitudinem Maiest. considerantes etiã, quòd exhibeamus obsequium Deo gratum, si Progenitorum nostrorum Diuorum August. memoriæ recolendæ, vestigia prosequentes, circa profectum prædicti Monast. tam liberaliter intendimus, quia libenter prædictum privilegium, sicut de verbo ad verbum superius scriptum est, iustissimè innouari, & quæ continentur in eo præuominato Abbati, Successoribus suis & Monasterio sæpè dicto de innata benignitatis nostræ gratia, perpetuò confirmamus. Vt autem hæc nostræ confirmatio robur obtineat perpetuæ firmitatis, præfens privilegium fieri & sigillo Maiestatis nostræ iustissimè communiri. Huius rei Testes sunt, Berchtoldus Venerus, Patriarcha Aquilegiensis, Eberhardus Salisburgensis Archiepiscopus, L. Regimus Archiepiscopus, Sifridus Ratisponensis Episcopus, Carolus Sedunensis Episcopus, Episcopus Tergestinus, Henricus Præpositus Patauenfis, Conradus Præpositus Indicensis, Leopoldus Illustris Austriae & Saria Dux, Otto Dux Merania & Palatinus Burgundia, Bernhardus Dux Carinthia, Rainaldus Dux Spoleti, Rapero Comes Palatinus & frater eius Comes Hainricus de Ortenberch, Vricus de Pecka, Aldemarus de Kuenting, Engelhardus & frater eius Fridericus de Adelechavv, Conradus de Hohenloe, Comes Romandiola, Albertus Rundessinde, Gotfridus de Salzburgeck, & alij quam plures. Acta sunt hæc Anno Dominicæ incarnationis Millefimo, ducentesimo, trigesimo, Mense Aprili, tertiæ Indictionis, Imperante Domino nostro Friderico Dei gratia laudatissimo Romanorum Imperatore semper Augusto, Ierusalem & Sicilia Rege, Anno Imperij eius decimo, Regni Ierusalem quinto, Regni verò Siciliae tricesimo secundo feliciter. Amen. Datum apud Fogiam, Anno, Mense & Indictione præscriptis.

ADDITIONES.

EVgenius Episcopus seruus seruorum Dei, dilectis filiis *Conrado* Abbati Monasterij beati *Quirini* iuxta lacu *Tegernsee*, eiusq; fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam, p̄fessis in perpetuum. Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, vt locis & p̄sonis ipsius auxiliũ deuotione debita implorantib; tuitionis p̄sidiũ impendere debeamus. Quia sicut iniusta postulantib; null; tribuendus est effect; sic legitima & iusta desiderantiũ nulla est differenda petitio, p̄sertim eorũ, q; cũ honestate vitæ & laudabili morũ cõpositione gaudẽt omnipotẽti Domino deseruire. Ea, p̄pter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationib; benignũ impertientes assensũ, p̄fatu monasteriũ, q; vtiq; à nobilib; viris *Adalberto* & *Occario* germanis fratribus, Illustribusq; Comitibus in suo fundo

constructum est, & antiquis Romanorum Imperatorum priuilegiis *Pipini* videlicet, *Caroli* & *Ludouici* decoratum, in quo deniq; corpus beati *Quirini* à predecessore nostro sanctæ recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratum requiescere perhibetur sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti priuilegio cõmunimus. Statuentes vt quascunq; possessiones, quacunq; bona idem Monasterium in presentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis Deo propitio poterit adipisci firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permancant. Præterea libertates siue immunitates ab Episcopis vel Regibus, siue etiam Principibus vestro Monasterio rationaliter concessas, & scripto firmatas vobis nihilominus confirmamus, & vt nullus eas infringere, & se in beneficiare audeat auctoritate apostolicâ prohibemus. In Parochialibus autem Ecclesiis, quas tenetis, sacerdotes idoneos eligatis & Episcopo presentetis. Quibus si idonei fuerint, Episcopus cum Abbatis consensu curam animarum committat, vt eiusmodi sacerdotes de plebis quidem cura Episcopo rationem reddant, vobis verò pro rebus temporalibus debitam subiectionem exhibeant. Chrisma, oleum sanctum, consecrationes Altarium seu basilicarum, ordinationes Clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diocesano suscipiatis Episcopo, siquidem Catholicus fuerit, & ea gratis & absq; prauitate vobis voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis catholicum, quem malueritis adire Antistitem, qui nimirum nostrâ fultus auctoritate, quod postulat, indulgeat. Obeunte verò te nunc eiusdem loci Abbate, vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet subreptionis astutia seu violentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu, vel pars consilij sanioris secundum Dei timorem, & beati *Benedicti* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum Cœnobium temere perturbare, aut eius possessiones auferre, vel ablatas retinere, minuerè aut aliquibus vexationibus fatigare, sed omnia integra conferuentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura. Salua sedis apostolicæ auctoritate & Diocesani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum Ecclesiastica secularisue persona hanc nostræ constitutionis paginam, sciens contra eam temere venire temptauerit, secundò tertioq; commonita, si non satisfactione congrua emendauerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore & sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atq; in extemo examine districtè ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant, Amen.

Ego *Eugenius* catholice Ecclesiæ
Episcopus ff.

- ✠ Ego Hubaldus presbyter Cardinal. tit. S. Praxed. ff.
- ✠ Ego Manfredus presbyter Cardinal. tit. S. Sauina. ff.
- ✠ Ego Aribertus presbyter Cardinal. tit. S. Anastasia. ff.
- ✠ Ego Iordanus presbyter Cardinal. tit. S. Susanna. ff.
- ✠ Ego Otto Diac. Cardinal. S. Georgij ad velum aureum. ff.
- ✠ Ego Octavianus Diac. Cardinal. S. Nicolai in Carcere Tulli. ff.
- ✠ Ego Guido Diac. Cardinal. S. Mariæ in porticu. ff.
- ✠ Ego Ioannes Diac. Card. S. Sergij & Bachi. ff.
- ✠ Ego Rolandus Diac. Cardinal. S. Cosmæ & Domiani. ff.

Datum *Sigme* per manum Bosonis S. Romanæ Ecclesiæ scriptoris XI. Calend. Decembr. indictione XIV. Incarnationis Dominicæ. Anno M. C. L. Pontificatus verò Domini Eugenij Papæ. 3. Anno sexto.

Confirmatio præcedentis priuilegij.

Alexander Episcopus Seruus Seruorum Dei, dilectis filiis Ruperto Abbati Monasterij beati Quirini iuxta lacum *Tegernsee*, eiusq; fratribus tam presentibus quam futuris regularem vitam professis in perpetuum. Commissæ nobis apostolicæ sedis nos hortatur auctoritas, vt locis & personis ipsius auxiliū deuotione debita implorantib⁹ tuitionis p̄sidium impendere debeamus. Quia sicut iniusta postulantibus nullus est tribuendus effectus, sic legitima & iusta desideratiū nulla est differenda petitio, præsertim eorum, qui cum honestate vite & laudabili morū compositione gaudent omnipotenti Deo deseruire. Ea propter dilecti in Domino filij vestris postulationibus benignum impertientes assensum, præ fatum Monasterium, quod vtiq; à nobilibus viris *Adalberto & Occario* germanis fratribus Illustribusq; Comitibus in suo fundo constructum est, & antiquis Romanorum Imperatorū priuilegiis *Pippini*, videlicet *Caroli & Ludouici* decoratum, in quo denique corpus B. *Quirini* à prædecessore nostro sanctæ recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratura requiescere perhibetur sub B. *Petri* & nostra protectione suscipimus, & presentis scripti priuilegio communimus statuen. vt quasunque possessiones, quasunque bona idem Monasterium in presentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu alijs iustis modis Deo propitio poterit adipisci, firma vobis vestrisq; successoribus & illibata permaneant. Præterea libertates siue immunitates ab Episcopis vel Regibus siue etiam Principibus vestro Monasterio rationabiliter concessas & scripto firmatas vobis nihilominus confirmamus, & vt nullus eas infringere seu inbeneficiare audeat, auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper ne liceat Diocesano Episcopo Ecclesias ad vestrum Monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre, sed fas vobis sit ad Ecclesias ipsas vacantes presbyteros eidem Episcopo presentare, quibus si idonei fuerint Episcopus curam animarum committat, ita quidem, vt ei de plebis cura respondeant, vobis autem de temporalibus debitam subiectionem impendant. Nihilominus etiam arcius interdicimus, ne cui Episcopo vel alij Ecclesiasticæ personæ vos vel monasterium vestrum sine manifesta & rationabili causa excommunicationi vel interdicto subiacere liceat. Sed cum generale interdictū terræ fuerit, fas vobis sit clausis januis exclusis excommunicatis & interdictis non pulsatis campanis sub pressa voce diuina officia celebrare. Christmas verò, oleum sanctum, consecrationes Altarium seu basilicarum, ordinationes clericorum qui ad sacros ordines fuerint promouendi à Diocesano suscipiatis Ep̄o,

si qui-

siquidem Catholicus fuerit, & ea gratis & absq; prauitate symoniaca exhibere vobis voluerit, alioquin liceat vobis Catholicis quem malueritis adire Antistite, quinimirum nostra fultus autoritate quod postulatur indulgeat. Obeunte vero te nunc eiusdem loci Abbate vel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet surreptionis astucia seu violentia præponatur, nisi quem fratres comuni consensu, vel fratrum pars consilij sanioris secundum Dei timorē & B. *Benedicti* regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo vt nulli omnino hominum liceat præfatum cœnobium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, aut aliquibus vexationib. fatigare, sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione & sustentatione concessa sunt vsibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ autoritate & dyocesanî Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè venire temptauerit, secundò tertio uè commonita, si non satisfactioe congrua emendauerit potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sanctissimo corpore ac sanguine Dei & Domini nostri redemptoris Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum Iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego *Alexander* catholice Ecclesiæ Episcopus. ff.
Ego *Hubaldus* Hostiensis Episcopus. ff.

- ✠ Ego *Ioan.* presb. Card. S. *Ioan.* p. tr. pinach. ff.
- ✠ Ego *Ioann.* presb. Card. tr. S. *Anastasia.* ff.
- ✠ Ego *Ioan.* presb. tr. S. *Marci.* ff.
- ✠ Ego *Theodorus* presb. Card. S. *Vitalis* tr. *Vestina.* ff.
- ✠ Ego *Petrus* presb. Card. tr. S. *Sufanna.* ff.
- ✠ Ego *Hugo* presb. Card. tr. S. *Clementis.* ff.
- ✠ Ego *Iaco.* S. *Mariæ*, in *Cosmedin* Diac. Card. ff.
- ✠ Ego *Ardico* Diac. Card. S. *Theodori.* ff.
- ✠ Ego *Ramerius* Diac. Card. S. *Georgij* ad *velum aureum.* ff.
- ✠ Ego *Matthæus* S. *Mariæ nouæ* Diac. Card. ff.
- ✠ Ego *Ramerius* Diac. Card. S. *Adriani.* ff.

Datum *Lateran* per manum *Alberti* presbyteri Card. & Cancellarij *IV. Idus Martij*, Indictione *XII.* Incarnationis Dominicæ an. *M. C. LXXVIII.* Pontificatus verò Dñi *Alexandri* Papæ *III.* an. *XX.*

Confirmatio prædictorum II. priuilegiorum.

VRBANVS Episcopus seruus seruorum Dei. Dilectis filiis *Ruperto* Abbati *Monast. S. Quirini* iuxta lacum *Tegernsee* eiusq; fratribus tam præsentibus quam futuris

turis regularem vitam professis inperpetuum. Religiosam vitã eligentib, apostolicum conuenit adesse præsidium, ne fortè cuiuslibet temeritatis incurfus aut eos à proposito reuocet, aut robur quod absit sacra religionis infringat. Ea propter dilecti in Domino filij vestris iustis postulationib, clementer annuimus, & præfatum Monasterium S. *Quirini* quod à nobilibus viris *Adalberto* & *Occario* germanis fratribus Illustribus Comitibus in suo fundo constructum est & antiquis Romanorum Imperatorum priuilegiis *Pipini* & *Caroli* & *Ludouici* decorationis *Zacharia* Romano Pontifice prædecessore nostro sancta recordationis *Zacharia* Romano Pontifice impetratum requiescere perhibetur. Ad exemplar fœlicis recordationis *Alexandri* Papæ prædecessoris nostri sub beati *Petri* & nostra protectione suscipimus, & præsentis scripti priuilegio communimus. In primis siquidem statuen, vt ordo Monasticus qui secundum Deum, & beati *Benedicti* regulam in eodem loco institutus esse dignoscitur, perpetuis ibidem temporibus inuolabiliter obseruetur. Præterea quascunque Possessiones, quæcunque bona idem Monasterium in præsentiarum iustè & canonicè possidet, aut in futurum concessione Pontificum, largitione Regum vel Principum, oblatione fidelium, seu aliis iustis modis, præstante Domino poterit adipisci firma vobis vestrisque successoribus & illibata permaneant, in quibus hæc propriis duximus exprimenda vocabulis, locum ipsum in quo præfatum Monasterium situm est cum omnibus pertinentiis suis, Cellam B. *Martini* qua *Dietranszell* dicitur, Ecclesiam *Gmunden*, *Egern*, *VVachergen*, *Reichenspejern*, *Wangen*, *VValde*, *Hardpenningen*, *Holzkirchen* *Piefenkham*, *Biburg*, *Hadlachingen*, *Harde*, *Imspach*, *Chemmâten*, *Minichen*, *Chundevve*, *Phrumpach*, *VVatterstettin*, *VValchstat*, *Ilchingen*, *Vnholzingen*, *Chelnpach*, *Finsingen*, cum fundis & adiacentibus prædiis & plebe. Libertates præterea seu immunitates ab Archiepiscopis, Episcopis siue Regibus atque Principibus Monasterio vestro concessas rationabiliter & scripto firmatas, vobis nihilominus confirmamus, & ne vllus eas infringere seu in beneficiare audeat auctoritate apostolica prohibemus. Interdicimus insuper ne liceat alicui Archiepiscopo vel Episcopo Ecclesias ad vestrum Monasterium pertinentes aliquibus sine vestra voluntate conferre, sed fas vobis sit ad Ecclesias ipsas vacantes Presbyteros Episcopis prætertare, quib, si idonei fuerint Episcopi curam animarum sine prauitate committant. Salua constitutione *Lateranen*, concilij, ita quidem vt eis de spiritualibus, vobis verò de temporalib, debeant respondere. Nihilominus etiam interdiciamus ne cui Archiepiscopo seu Episcopo, vel alij Ecclesiastica personæ vos vel Monast. vestrũ absq; manifesta & rationabili causâ excommunicationi vel interdicto subicere liceat. Cum autem generale interdictũ terræ fuerit, liceat vobis clausis ianuis, exclusis excommunicatis & interdictis nõ pulsatis cãpanis, sub pressa voce diuina officia celebrare. *Christmaverò*, oleũ sanctum, consecrationes altariũ seu basilicarum, ordinationes Monachorum siue clericorum, qui ad sacros ordines fuerint promouendi, à Diocesano suscipiatis Episcopo, si quidem Catholicus fuerit, & gratiam atque communionem apostolicæ sedis habuerit, & ea vobis gratis & absque prauitate voluerit exhibere. Alioquin liceat vobis quem malueritis catholicum adire Antistitẽ, qui nimirum nostra sultus auctoritate quod postulatur indulgeat. Præterea volentes te fili Abbas Ecclesiam tuam speciali priuilegio decorare, ad exemplar iam dicti prædecessoris nostri, tibi tuisque successoribus vsũ mitræ & annuli in præcipuis solennitatibus infra missarum solennia & in processionibus Ecclesiæ tuæ, nec non etiam in concilijs Episcoporum de consuetâ clementia & benignitate apostolicæ sedis concedimus, quatenus ex hoc beato

Petra

Petro & nobis tenearis deuotior permanere. Obeunte uero te nunc eiusdem loci Abbate uel tuorum quolibet successorum nullus ibi qualibet surreptionis astutia seu uolentia præponatur, nisi quem fratres communi consensu uel fratrum pars consilij sanioris secundum Deum & B. Benedicti regulam prouiderint eligendum. Decernimus ergo ut nulli omnino hominum liceat præfati cœnobium temerè perturbare, aut eius possessiones auferre, uel ablatas retinere, minuere seu quibuslibet uexationib. fatigare. Sed omnia integra conseruentur, eorum pro quorum gubernatione ac sustentatione concessa sunt rursibus omnimodis profutura, salua sedis apostolicæ autoritate & dyocessani Episcopi canonica iustitia. Si qua igitur in futurum ecclesiastica secularisue persona, hanc nostræ constitutionis paginam sciens contra eam temerè uenire temptauerit, secundò tertioque commonita, nisi reatum suum digna satisfactione correxerit, potestatis honorisq; sui dignitate careat, reamque se diuino iudicio existere de perpetrata iniquitate cognoscat, & à sacratissimo corpore ac sanguine Dei & Domini redemptoris nostri Iesu Christi aliena fiat, atque in extremo examine districtæ ultioni subiaceat. Cunctis autem eidem loco sua iura seruantibus sit pax Domini nostri Iesu Christi, quatenus & hic fructum bonæ actionis percipiant, & apud districtum iudicem præmia æternæ pacis inueniant. Amen.

Ego Urbanus Catholice Ecclesie
Eps. ff.

- ✠ Ego Henricus Albanensis Episcopus ff.
- ✠ Ego Tebandus Hostien. & Veloren. Episcopus ff.
- ✠ Ego Ioann. presb. Card. et. S. Marci ff.
- ✠ Ego Laborans presb. Card. S. Mariæ transtibr. et. Calixti ff.
- ✠ Ego Pandulfus presb. Card. et. XII. Apostolorum. ff.
- ✠ Ego Albinus presb. Card. et. S. Crucis in Hyerus. ff.
- ✠ Ego Melior presb. Card. S. Ioann. & Paul. et. Paghia ff.
- ✠ Ego Gratianus S. Cosmæ & Damiani Diac. Card. ff.
- ✠ Ego Sofredus S. Mariæ in uia lata Diac. Card. ff.
- ✠ Ego Petrus S. Nicolai in carcere Tulli. Diac. Card. ff.
- ✠ Ego Rudolphus S. Georgij ad uelum aur. Diac. Card. ff.

Datum Veron per manum Alberti S. Romanæ Ecclesie presbyteri Card.
& Cancellarij III. Non. Aprilis indictione 4. Incarnationis Dominicæ an. M. C.
LXXXVI. Pontificatus uero Dñi Urbani Papæ III. anno 2.

IN NOMINE sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Henricus* diuina fauente
clementia Rex. Si Ecclesiis Dei eiusque famulantibus aliquid boni uel com-
moditatis impendere curauerimus, nobis hic & in futuro maximè proficere
procul dubio speramus. Quapropter omnium Christi fidelium nouerit uni-
uersitas qualiter nos diuina inspiratione compuncti, nec non pro remedio
animæ nostræ parentumque nostrorum Ottonis scilicet senioris nostri tertij
Impe;

Imperatoris Augusti ac aliorum siue Chunegundæ conſeſſalis noſtræ Monaſterio in loco *Tegernſe* conſtructo atque in honore S. *Quirini* Martyris dedicato quondam Cortem *Wargau* dictam, quam *Pilgrinus* Comes hæcenus in beneficiũ habuit, quæ etiam eidem Monaſterio antea dotaliter pertinuit cum omnibus eius appendiciis ſiue pertinentiis arcis, ædificiis, campis, pratis, pascuis, ſyluis, aquis, aquarumue decurſibus, cultis vel incultis, quæſitis aut inquitendis, viis & inuis, exitibus vel redditibus, ſeu cum cunctis quæ quolibet modo dici vel ſcribi poſſunt utilitatibus per hæc noſtram præceptalem paginam, concedimus atque largimur & integre in eius ius & dominium tranſfundimus. Eapropter ratione vt præſcripti Monaſterij Abbates de iam dicta corte eiusque pertinentiis dehinc liberam habeant poteſtatem quidquid eis ad utilitatem, tamen eiufdem Eccleſiæ placuerit faciendi omnium hominũ contraditione remota. Si quis autem quod abſit hæc noſtræ donationis auctoritatem inſregerit vel moleſtauerit, anathemali percuffione in perpetuum ferietur. Insuper verò omnes eiufdem Monaſterij res mobiles aut immobiles confirmamus atque corroboramus, & ſub noſtræ deſenſionis mundiburdio firmiter recipimus. Et vt hæc noſtræ donationis ſiue confirmationis atque deſenſionis auctoritas ſtabilis & inconuulſa omni permaneat tempore, hoc præceptum inde conſcriptum manu propria corroborantes ſigillo noſtro inſigniri iuſſimus.

Signum Domini *Heinrici* Regis inuiſſimi.

Guntherius Cancell. vice *Willigisi* ArchicæPELLANI recognoui, Data XI. Cal. Jun. Indic. VII. An. Dominicæ Incarnationis M. IX. Anno verò Domini *Heinrici* 2. regnant. VII. Actum Ratiſponæ feliciter. Amen.

IN nomine ſanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Conradus* diuina fauente clementia. Rex. Si Eccleſiis Dei eiſque ſamulantibus aliquid boni vel commoditatis impendere curauerimus, nobis hic & in futuro maximè proficere procul dubio ſperamus. Quapropter omnium Chriſti noſtrique fidelium nouerit vniuerſitas, qualiter nos per interuentum *Engilgeri* Abbatis Cortem *Wargau* dictam, quam antecelſor noſter *Heinricus* Imperator videlicet *Augustus* pro remedio animæ ſuæ nec non *Chunegundæ* conſeſſalis ſuæ parentumque ſuorũ ad Monaſterium in loco *Tegernſe* conſtructum atque in honore S. *Quirini* Martyris dedicatum regaliter dedit, nos etiam regaliter eandem eidem Eccleſiæ cum omnibus eius appendiciis arcis, ædificiis, campis, pratis, pascuis, ſyluis, aquis, aquarumue decurſibus, cultis & incultis, quæſitis aut quærendis, viis, inuis, exitibus & redditibus, ſeu cum cunctis vtensilibus quæ quoquo modo ſcribi vel nominari poſſunt, affirmamus ea videlicet ratione vt prædicti Monaſterij Abbates de iam dicta corte eiusque pertinentiis dehinc liberam habeant

beant potestatem quodlibet vtile faciendi sine alicuius contradictione. Si quis autem quod absit hanc nostræ reconfirmationis auctoritatem infregerit, anathemate percutiatur. Insuper omnes eiusdem Monasterij res mobiles aut immobiles confirmamus, & sub nostro mundiburdio firmiter recipimus. Et vt nostræ confirmationis auctoritas stabilis & inconuulsa omni permaneat æuo, hoc præceptum inde conscriptum manu propria corroborantes sigillo nostro iussimus insigniri.

Signum Domini *Conradi* secundi Regis Inuictissimi.

Wlabicus Cancellarius vice *Aribonis* Archicapellani recognoui. Datum 2. Non. Maij. Iudictione VIII. ann. Dominicæ Incarnationis Millesimo vigesimo quinto, Anno verò Domini *Conradi* secundi regnantis. Actum Megelendorff.

IN nomine sanctæ & indiuiduæ Trinitatis. *Friedericus* diuina fauente clementia Rom. Imperator & semper Augustus. Conuenire videtur ad æternæ salutis remedium vt Ecclesiasticas personas ac religiosa loca imperiali tuitione manentemus, & defendamus, vt in suis rationibus atque libertatis honore summa diligentia conseruentur, quatenus per hoc laudabile studium & imperialis dignitas salute perfruatur, & diuinæ gratiæ largitate sublimetur in perpetuum. Compertum habemus nobilium & fidelium nostrorum relatione, & priuilegiorum attestatione, quod duo Comites *Adalbertus* & *Occarius* regali exortu profapia, quoddam nobile Monasterium *Tegernse* dictum copiosis expensis arbitrio & coniuuentia magnorum Regum *Pippini*, *Caroli*, *Ludouici*, *Carolomanis* regalem atque principalem Abbatiam in pago *Bauariæ* quod *Sundergau* dicitur laudabiliter fundauerunt, ibique trium Martyrum *Quirini*, *Chrisogoni*, *Castoris* corpora venerabiliter collocauerunt. Qui resignatis terrenis dignitatibus simul & militari baltheo post graues huiusmodi labores immutato habitu cunctorum tradito patrimonio. Vnus è duob. fratrib. *Adalbertus* nomine in eodẽ loco centum quinquaginta Monachorum præmordialis extitit Abbas. Cumq; in eadem Ecclesia à primæ foundationis tempore Monachialis ordinis disciplina per dies multos plurimũ profecisset, ab *Arnoldo* Duce *Noricorũ* affectante eo Imperiũ & discordante cum Rege *Heinrico* primo redditibus despoliatũ & pene vniuersa quibus ditata & dotata fuerat per beneficiũ transferunt in vsus laicorum in hac discordia sibi famulantium. his malis imminentibus, & temporalibus stipendiis deficientibus, defecit utiq; diuini seruitij cultus & dispersis personis quæ ad militandũ Deo ibidẽ collectæ erant, laici claustrũ & officinas Monachorum cũ vxoribus inhabitare ceperunt, quorũ porci & canes sacra loca sordabant. Et cum multæ nefariæ res inualescerent, Monasterium & oĩa eius ædificia cum libris & ecclesiastico cultu cœlesti vindicta igne concremantur. Progressu

sem.

temporis Imperator *Otto* secundus interuentu nepotis sui *Ottonis* Ducis *Ba-
varum* & *Sueuorum* aliorumque Illustrum virorum Imperiali miseratione in-
tendens prolapso Monasterio succurrere, eiquendam *Haradvicum* nomine
præfexit Abbatem, quem etiam cum loco illi commisso in mundiburdium sue
defensionis suscipiens, sibi & omnibus huic Monasterio succedentibus Abba-
tibus sub regia & imperatoria tuitione subsistere sua auctoritate concessit, & ut
ipse præfatus Abbas suiq; successores sub regia & imperiali defensione regimen
ipsius Ecclesiæ de cætero possideant, nihilominus indulgit. Cuncta quoque ad
præfatum cœnobiū pertinentia, vel quæ in futuro munificentiæ Regum & Im-
peratorum, largitione Pontificum, oblatione fidelium adipisci poterit, tam
quæ sitis, quam inquæ sitis, in pratis & alpinis, pascuis, syluis, aquis, aquarumue
decursibus, venationibus, piscationibus, molendinis, viis & inuis cum decima-
tione totius Abbatia & præsentis ac futura sylvarum extirpatione sub Abbatis
eiusdem loci potestate absque omnium personarum contradictione peren-
niter esse constituit. Intuper etiam Monachis tam futuris quam præsentibus li-
beram facultatem eligendi Abbatem, de maiestatis sui imperio concessit. Et
vbicunque eorum naues siue carri vel saumarij aduenerint, absque theolo-
nei transiant exactione. Nos igitur intuitu diuinæ gratiæ prædictorum Impera-
torum vestigia sequentes, cuncta quæ illi statuerunt, & nos eadem imperiali au-
toritate approbamus, ecclesiam quoque & basilicas in suis dotibus erectas sin-
gulariter exprimentes, cellam siquidem *S. Martini*, quod *Dietrami* dicitur cella,
quam de præfato Cœnobio fundatam & ditatam esse cognouimus. Ecclesias
Gmunden, *Egern*, *Wacheringen*, *Reichenspeyrn*, *VVarngau*, *VValde*, *Holzkirchen*, *Pie-
senkham*, *Sächsenskam*, *Piburg*, *Hadlachen*, *Harde*, *Impsch*, *Chemmaten*, *Miniben*, *Chu-
huno*, *Phrunpach*, *Vatterstettin*, *Walchstet*, *Jochingen*, *Vnholzingen*, celle *Sternberg*
Basilicas *Ablica* in *Finsingen*, ad *S. Leonardum* cum fundis & prædiis adiacentibus
& plebe. Confirmamus etiam huic Monasterio imperiali auctoritate hæc præ-
dia in *Leoben*, in *VVachau*, in *Creusbach*, in *Australimonaco*, in *VVarngau*, in *Ott-
lingen*, in *Hachingen*, in *Biburch*, in *Impsch*, in *Finsingen*, in *VVaholzingen*, in *Ahrain*,
præterea quæcunque generantur in humo vel quæ latent sub terra, siue sint
venæ salis vel ferri, vel argenti, vel cuiuslibet metalli cum earundem rerum
decimis eidem loco concedimus & corroboramus. Et quia redditus de quibus
Imperio seruire tenebantur, per *Arnoldū* Ducem *Bauaria* sunt ablati, neq; nobis
neq; alicui successorum nostrorum Regum aut Imperat. aliquod seruitium ab
eodē cœnobio conferre sancimus, ut hi qui omnipotenti Deo militaturi ibidē
collecti fuerint abundantiori studio valeant Deo seruire. Nouerit ergo vniuer-
sitas fidelium, iam prædictum locum sic in nostram & omnium successorum
nostrorum protectionem suscipimus, ut sit regalis Abbatia omnimoda liber-
tate sublimata, & ab omni subiectiois obligatione libera, ut nullus Episcopo-
rum vel Archiepiscoporum vel Ducum vel Marchionum vel Comitum, aut
aliqua omnino persona præsumat hanc molestare aut iuris sui statum minue-
re. Si Dux *Bauaria* Dei compunctus amore vel Abbatis & fratrum placatus ob-
sequio aliquos redditus de antiquitus per Ducem *Arnoldum* Abbatis redditibus
Monasterio restituere voluerit, nostro permisso & beneuolentia fieri concedi-
mus & stabilimus, ut Dux ille in ducatum succedens vel aliquis successorum
suorum, ea quæ per nos statuta sunt nullatenus possit infringere. Et quia nostris
temporibus decorem atque reuerentiam eiusdem Ecclesiæ ex Aduocatorum
importunitate & praua consuetudine valde imminutam esse vidimus, antiquā
etiam pulchritudinem antecessorum nostrorum diligentia decenter ornata
ineadem domo pene deletam inuenimus, antiquorum Regum & Imperato-
rum.

rum. institutionibus honorem deferentes & iustis precibus *Ruperti* Abbatis eiusdem monasterij facilem aditum indulgentes quæcunque in eadem domo vitiosa consuetudo aut iniqua exactio ex aduocatorum violentia vel cæterorū hominum negligentia emeruisse videtur ex consensu *Heinrici* Comitis qui nunc in præsentiarum aduocatus est iudicio atque sententia Principum penitus inhibemus, ppecialiter oblationes panum & cæterarum rerum quæ in epiphania aduocato fiebant de cætero exigi & offerri prohibemus. Statuentes quoque vt Abbas absque omni respectu aduocati, Gastaldiones, officiales, villicos, mansionarios in locis necessariis provideat atque disponat, vectores ad vinum deportandum sicut voluerit exhibeat. Officiales Abbatis coci, pistores & reliqui quicunque in communitate Monasterij Abbati & fratribus ministrare consueuerint, si rixati fuerint coram aduocato nō cogātur inde tationem reddere, si vulneribus inuicem se læserint & legitimis quærimoniis euocati fuerint, aduocatus emendationem & vindictā saluo honore Abbatis imponat, Scultores & precones de cætero nullos instituat, ad quod officiū Abbas viros aptos quos voluerit provideat, ab his autem quos Gastaldiones & dispensatores Abbas instituerit aduocat⁹ nihil contra voluntatē Abbatis exigat. Porro exactiones frumenti siue aliarum rerum quas Aduocatus singulis annis à clericis eiusdem Monasterij à villicis à mansionariis facere consueuerat, de cætero fieri imperiali auctoritate interdiximus. Ad hæc mandando præcipimus vt nullus deinceps Aduocatus ministerialibus eiusdem Ecclesiæ violentiam aut iniuriam audeat inferre, quod si attētauerit nostrā maiestatem is qui læsus est appellare non differat. Si quis ministerialium extra sui Monasterij collegium matrimonium contraxerit, eo obeunte omne patrimonium cum feudo ab eadem Ecclesia adquisito liberè & sine contradictione Monasterio succedat, nullo malo præueniente ad alienandum ingenio. Si quis Ministerialium Abbatirebellis extiterit & ab eius gratia decisus fuerit, coram aduocato si ab Abbate euocatus fuerit in *Wargau* in domo quæ dinchus dicitur respondeat. Si quis etiam Monasteria ium de feudo & beneficali iure impulsus ab Abbate fuerit, nihilominus in eadem domo reddat rationem. Nullus quoque in eadem Ecclesia aduocatus hæreditario iure existat, sed Abbas communicato fratrum consilio, idoneum defensorem licenter eligat, qui postquam de iure & de rebus Ecclesiæ conseruandis per sacramentum certitudinem fecerit bannum à Rege vel Imperatore suscipiat, qui si postmodum sacramenti oblitus fuerit, & iura Ecclesiæ violare præsumpserit, & tam ipsos Monachos quàm eorum homines & possessiones, hospitationib. & indebitis placitis & exactionibus vexauerit, Abbas regia fultus auctoritate habeat plenam potestatem subrogādi sibi meliorem aduocatum & viliorem. De legitimis & annalibus ipsorum, Aduocatorum, placitis sic Principum, sententia, decreuimus sicut coram, Imperatore *Heinrico* quarto Imperatorum, diffinitum habemus. Statutum est ad placitum, cuiuslibet aduocati pertinentes, vt semel in anno, quando præceptum fuerit, omnes certis in locis conueniant, ibique in seruicium suum plus non exigant nisi duos modios tritici & duos porcos, tres cados vini, aut medonis, decem cados cereuisiæ, quinque modios auenæ in pabulum equorum XXX. vt autem ea quæ ad vsus fratrum pertinent minus distrahantur, hæc subscripta in vsus Aduocatorum sunt deputata videlicet: satisfactio temeritatum, ita tamen vt si qua dispendia fratres in suis rebus patiuntur, primò eis sua restituantur, & tertia pars pannorum sit Aduocatorum, duæ sint Abbatis & fratrum. Wergelda Abbatis & fratrum sunt & mancipium, pro mancipio. Præterea si Prælati Ecclesiæ aliqua necessitate cogente damnū sibi

vel reb⁹ suis illatū saluo ordine recuperare non valuerint ipsos aduocatos in lo-
cū cōpetentem aduocent, vbi causas querimoniarū diligenter discutient, nihilq;
ibi ab eis vel ab eorū colonis quasi sub iustitia exigant, sed cū charitate hoc q; eis
impensum fuerit accipiant. Sanè fratrib. eiusdē Monasterij p̄sentib. atq; futuris
imitatione antecessorū nostrorū imperatorū liberā facultatē eligendi Abbatem
concedimus, electus inuestiturā à Rege vel Imperat. p̄ sceptrū accipiat, nihil ta-
men dati Curia de iustitia exhibeat, eò q; p̄dia primæ foundationis vt p̄dictū est
ad Regni augmentū p̄ Arnoldū distracta sunt, sed q; daturus est, p̄ suo ar. birtio &
p̄ bona voluntate fiat, nec cogantur ire in exceptiones. Insuper q̄cunq; bona ad
idē Cœnobiū pertinere videntur, siue futuris tēporib. iustis & rationabilib. modis
p̄uenire poterunt, salua & illibata eidē p̄petuo iure p̄manere decernimus. Et ne
quisquā hominū vniuersa hęc nefario ausu p̄sumat inuadere, occupare, minue-
re vel quolibet modo alienare, cuncta sub nostræ maiestatis tuitionē suscipim⁹,
& p̄sentis scripti priuilegio cōmunimus. Si quis autē cōtra hanc nostrā auctori-
tatis paginā temerē venire p̄sumpserit, centū libras purissimi argenti. fisco no-
stro p̄soluat & totidē supradicto Monasterio cōponat. Et vt hęc nostrā potesta-
tis auctoritas firma futuris tēporib. & inconuulsa p̄maneat, p̄sentē paginā con-
scribi & sigillū nostri impressione iussim⁹ insigniri, adhibitis testib. idoneis quo-
rū nomina hic sunt. Conr. Patauiensis Ep̄s. Hertvicius Ratisp. Ep̄s. Conr. August.
Ep̄s. Hartmannus Ep̄s. Brichiensis, Heinr. Bavaricæ & Sax. Welfo Dux. Conr. Dux
de Dachau. Frider. filius Regis Conradi. Palatini Comites Otto & fratres eius de
Witelspach. Heinr. Comes de Wolfrazhausen, Otto Comes de Vaiale. Gerhar-
das Comes de Werthaim. Demhardus de Sevvelf. Heinr. de Stovve. Lazarus,
Golvvinus, Egilolfus, Henricus, Perchtoldus de VVolfrazhausen, Rupertus de
Reichenspeyrn, Albertus de Porthus & aliqui quam plures.

N
E

Signum Domini *Friderici* Romanorum Imperatoris
Augusti. Ego *Heinr.* regalis curiæ Cancellarius vice Domini
Christiani Moguntini Archiep̄scopi recognoui. Acta sunt
hęc an. Dominicæ Incarnationis M. C. LXIII. Indiç.
XI. Anno Regni eius nono. Imperij verò VII. Datum *Au-*
gustæ feliciter. Amen.

Confirmavit precedens Priuilegium Friderici Imp. filius eius
Heinr. vi. Imp. nec non & huius fil. Friderici i. Nepos Frider. ii.

THIERHAUBTEN.

Thierhaubten Monasteriū Ord. S. Benedicti infra Augustā Vindelicorū trib.
miliaribus, non procul à Lico ad Riuum Achsitum, fundatum ac inchoatū
in honorem SS. Petri & Pauli Apostolorū, à potentissimo Duce Bavaricæ Tesla-
lono, an. Dñi. 750. quo ferè tempore idem Dux Welfespromen eiusdem ordinis
Abbatiam, inter Amperam & Lycū fluuios crexit, auctum verè & locupletatum
post primam incinerationē & quasi denuo reedificatum, ac secundariò funda-
datum est à Lothario Imperatore, Ludouici Pij filio, an. Dñi 846. Iohan. Auent.
lib. 4. Annalium fol. 378.

TERTIO renouatum & auctū à Gebhardo Ratisp. Ep̄o, Comite Dieffensi &
Hochenvvartensi secundum Ioan. Auent. in Annalib. suis, f. 508. non Witlspacē.
vt Bruschius in sua centuria opinatur &c. nec nō à fratre præd. Gebhardi Ep̄i Co-
mite Rapothone fundatore Hochenvvartensis Monasterij ac Henia eius Con-
inge, quam Bruschius alibi Ducissam Austriæ, alibi verò, nempe in centuria sua,
Comitissā Werdeæ vocat q; verosimili⁹ est, an. 1022. Contulerūt autē huic Monast.
& Witlspacēses Comites, multa bona. Mattha⁹ Marscalcus de Piberpach vicino
castro, Can. Augustē. in libro suo de Calatinis, cap. 50. & 79. refert aliquas inscri-
pciones in hoc Monast. extates, de Palatin. Witlspacēlib. & eorū traditionib. &c.

DOMI-